

etmeli ve imkân ölçüsünde kendi kusurlarını düzeltmelidir. İbn Kayyim el-Cevziyye, *Tevbe sûresinin 111. âyetini telmih ederek Allah'ın cennet karşılığında müminin nefsinin satın aldığı hatırlar; müminin, karşılığını eksiksiz, kusursuz almak isterken nefsinin ayıplarıyla birlikte vermeye kalkışmasını mürüvvete aykırı görür* (*Medâric*, II, 368).

BİBLİYOGRAFYA :

Tirmizî, "Kıyâmet", 49, "Tefsîr", 6; İbn Miskeveyh, *Tehzîbü'l-ahlak*, s. 160-161; Mâverî, *Edebü'd-dünyâ ve'd-dîn*, Beyrut 1978, s. 240 vd., 344; Gazzâlî, *İhyâ*, III, 64-69, 286-287; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Medâricü's-sâlikîn*, Kahire 1403/1983, II, 269 vd., 367-368.

MUSTAFA ÇAĞRICI

AYIN

(آیین)

**Dinler tarihi, tasavvuf ve
Türk dinî müsikisinde kullanılan
bir terim.**

Farsça asıllı bir kelime olan âyin "görenek, âdet, tarz, merasim; huy, usul, yaşayış; ibadet tarzı" mânalarına gelir. Türkçe'de Mevlevî, Bektaşî ve Alevî zümreler hariç daha çok müslüman olmayanların, özellikle de yahudi ve hristiyanların ibadet tarzları ile çeşitli tekke ve tarikatların hareket ve müsiği unsurları taşıyan dinî merasimlerini ifade etmek için kullanılmaktadır.

□ DİNLER TARİHİ. Hemen hemen her dinî toplulukta tapınma niyetiyle belirli usuller çerçevesinde yapılan dinî törenlere verilen ad.

Temelde dinî inançlara dayanan ve bu inançların şekli ve fiili tezahürleri olan âyinler genellikle törenlerle icra edilir. Bu bakımdan âyinle tören arasında benzerlik ve ilişki varsa da âyinler dinî nitelikte olup tapınma amacıyla yapılan törenlerdir. Mutlaka toplu halde ve tören şeklinde yapılan âyin, belirli kural ve tarzların (rite) uygulanmasıyla gerçekleşir. Batı dillerinde âyin sırasında uyulacak kuralları ve âyinin icra tarzını ifade için kullanılan *rite* kelimesi Latince menseli (ritus) olup "kutsal âdet" demektir ve geleneklerle belirlenmiş nitelikleri bulunan davranış şeklini ifade eder. Bu kelime "tapınma, ibadet" mânasına gelen *kült* (Lat. cultus) kavramına yakın bir anlamda, geleneksel dinî davranış ve hareketleri belirtmek üzere kullanılmaktadır. Âyin bir ibadet şekliyse de toplu

halde yapılması, belirli usullere göre icra edilmesi yönünden ferdi ibadetten ayrılır. Ayrıca müsiği ve özel hareket tarzları da âyinin temel unsurlarındandır.

Dinlerde âyinler sözlü, hareketli, müzikli, ilâhili ve şarkılı bir tablo arzeder. Ayrıca âyinlerin hayat-ölüm, gece-gündüz, gökteki olaylar ve mevsimlerle ilgili ayrı bir düzeni vardır. Âyinler doğumdan ölüme, sünnet, ergenlik ve cemaate katılmadan evliliğe kadar hayatın bütününe kuşatmaktadır.

İlkel kabile dinlerinde genellikle maskeli ve boyanmış olarak danslı, şarkılı âyinler söz konusudur. Kabile mensupları, âyinlerin çeşitli tabiat olaylarının gerçekleşmesini veya tabii âfetlerden kurtuluşu sağladığına, insanla görünmez güçlerin ilişkilerini düzenlediğine inanmaktadırlar. Onlar için hayatları boyunca iç içe yaşadıkları, dinî veya sihrî nitelik taşıyan âyin sadece geleneğe bağlı ve rastgele uygulanan birtakım hareketler değildir. Çünkü âyinler gelişigüzel vesilelerle ortaya çıkan davranışlardan farklı olup belirli zamanlarda belirli vesilelerle yapılmaktadır. Ancak ilkel kabilelerdeki bütün âyinler tapınma olarak telakki edilmez. Nitekim büyü ile ilgili âyinler ayrı bir sınıf oluşturduğu gibi birçoğu da sosyal niteliklidir. İlkel kabile dinleriyle millî dinlerde doğum, ergenlik, evlenme, baba olma, yaşlılık, ölüm, yas, bereket, ziraat, yağmur, savaş, temizlenme, iyileştirme vb. vesilelerle âyinler yapılmaktadır.

En eski belgelere göre Çin'de âyinlerin sadece dinde değil içtimâî ve siyasi hayatta da önemli bir yeri olmuştur. Şang hânedanı zamanına ait (m.ö. 1500-1027), içinde ata ruhlarına yiyecek ve şarap sunulan bronz âyin kapları bulunmaktadır. Milâttan önce 1000 yıllarında Chou hânedanı döneminde, tanrılara ve ata ruhlarına tapınma maksadıyla ve doğum, evlenme, ölüm veya yas dolayısıyla ayrıntılı âyinler düzenlenmekteydi (bk. ATALAR KÜLTÜ). Konfüçyüs de (m.ö. 551-479) âyinlere çok büyük ilgi göstermiş, âyinlerin samimiyetten uzaklaşmaması, iyilik ve dürüstlüğü bir tezahürü olması gerektiğini ısrarla tekrarlamıştır (bk. KONFÜÇYÜSCÜLÜK).

Japon dinindeki âyinlerle ilgili başlıca kaynak, X. yüzyıla ait *Engişiki* adlı eserdir. Bu kaynakta yer alan âyinlerin en önemlisi büyük yiyecek sunusudur ki bir mikadonun tahta çıkması sonrasında yapıldı. Japonya'da meşhur çay törenleri de Zen Budizm'le ilgili olarak önce

bir âyin şeklinde başlamış görünmektedir. Zen rahipleri bu âyini, dinlerinin kurucusu Bodhidharma (ö. tahminî 543) heykeli önünde bir kâsedan çay içerek icra ederler. Bu gelenek Japon aristokrasisinde çok önemli bir içtimâî müessesese haline gelmiştir. Bu törende çay ayrıntılı âyin ve kurallara göre hazırlanıp içilmektedir. Çay törenlerinin hedefi sıkı dostluk, saygı, huzur, zarafet, alçak gönüllülük ve temizliğin aşılmasıdır. Bütün Şinto âyinleri şu hususları içinde bulundurur: 1. Katılanların ve âyinin yapıldığı yerin temizliği; 2. Tanrının (Kami) davet edilmesi; 3. Sembolik takdimenin sunulması, Kami için şarkılar ve danslar icra edilmesi; 4. Duaların okunması; 5. Kehanet; 6. Takdimelerin geri alınması ve Kami'nin geri yollanması; 7. Topluca kutsal şenlik (ayrıca bk. ŞİNTÖİZM).

Eski Şinto âyinlerinin gayesi yiyecek sağlama, belâlardan kurtulma, çok evlâda kavuşma, tahtın veraset yoluyla intikalini güvenlik altına alma, mânevî kötülüklerden arınma idi. Japonya'da Zen Budizm'in karışık ve ayrıntılı âyinleri Japon hayat tarzlarını önemli ölçüde etkilemiştir (çay törenleri, okçuluk ve çiçek tanzimi gibi).

Hinduizm'de evde ya da tapınakta âyinler düzenlenir. Cemaat şart olmamakla beraber tapınaktaki âyinlerde rahipler veya diğerleri tanrılara sunularda bulunur, dans ederler. Meselâ üst kastlarda bulunanların evlenmelerinde evde veya başka toplantı yerlerinde düzenlenen törenlerde Veda ilâhilerine yer veren âyinlerin büyük bir yeri vardır. Veda'ların ilk devresinde en önemli âyinler kurban âyinleri idi. Brahmanlar bu konuda ayrıntılı törenler yaparlardı. Önceleri at kurban edilirken zamanla hayvan kurbanı ortadan kalktı. Eski devredeki kurban âyinlerinde hem tapınakta hem de evde ateşin merkezî bir önemi vardı. Ateş kutsal görülür, kurban âyini onsuz yapılamazdı. Kurban salonunun güney girişinde atalara tâzimi ifade etmek ve kötü ruhları kovmak için ateş bulundurulurdu. Bir öğrenci kutsal yola çağırılıp işe başladığında eline ateş verilir ve o bununla sunuda bulunurdu. Cenaze ateşi de ayrı bir âyin gerektirirdi. Böylece ateş ilâhı Agni için çeşitli şekillerde âyinler yapıldı. Âyinler sırasında brahmanlar soma adı verilen ve uyuşturucu etkileri olan bir kutsal bitki kullanırlardı (ayrıca bk. HİNDÜİZM).

Türkler'in müslüman olmadan önceki dinlerine göre uyguladıkları âyinler, be-

lirli vakitlerde yapılanlar ve gelişigüzel olaylar dolayısıyla yapılanlar şeklinde iki grupta toplanmaktaydı. Belirli vakitlerde yapılanlar çok eski dönemlerden beri sürdürülen ilkbahar, yaz ve sonbahar mevsimleri âyinleridir. Çin kaynaklarının verdiği bilgilerden bunların eskiden devletin resmî âyinleri olduğu anlaşılmaktadır. Yazın gelişi dolayısıyla yapılan âyinler, tabiatın yeniden dirilmesini kutlamak üzere bir çeşit bereket kültü olarak icra edilirdi. Bugün Yakutlar, ısı-ah (saçı = libation) dedikleri ve kamin (şaman) nezâretinde yaptıkları bu âyinlerde topluca dans edip türkü söylemektedirler. Âyin sırasında kam, kımız kabını başına kaldırıp dualar eder, ilk toplanan kızı saç olarak sunar, ateşe kımız ve yağ döker. İlkbahar âyinde kama dokuz mâsum genç kız ve erkek eşlik eder. Göklere çıkmak için yapılan âyin sırasında bu genç kız ve delikanlıların mâsumiyetleri ölçüsünde makamlara ulaştıklarına inanılır. Yakutlar'ın bu âyinleri son zamanlarda Hristiyanlığın etkisiyle dinî özelliğini kaybedip bayram me-rasimi haline gelmiştir.

Eski Türkler'de kam veya baksı denilen şaman âyinleri yöneten kişiydi ve tanrılar veya kötü ruhlar için âyin yapabiliirdi. Âyinlerde onun cübbe ve külâhtan oluşan özel kıyafeti, davulu, kamçı veya asâsı bulunurdu. Medyum tabiatlı şamanın manzum dua ve ilâhilerle yürüttüğü âyinler sırasında kendinden geçerek ruhlar ya da tanrılardan gaybî bilgiler alabildiğine inanılırdı. Bu âyinlerde ateşin de ayrı bir yeri vardır.

Altaylılar'ın dinî törenlerinde at kurbanı âyinleri özel bir önem taşımaktadır. Bazan üç gün süren bu âyinde kamin önceden belirlediği âyin yerinde kurulan çadırın tam ortasına yeşil bir kamin ağacı dikilir. Kam cübbe ve külâhını giyer, eline davul ve tokmağını alır, tan-

rı ve ruhlara hitap edip ilâhiler okur. Daha önce seçilmiş olan kurbanlık at, boğulmak ve bel kemikleri kırılmak suretiyle öldürülür, pişirilir ve âyine katılan kimselere ikram edilir. Kam yine ilâhilerle ruhları ve kabile atalarını çağırır. Daha sonra davuluna hızla vurup ateş etrafında dönen şaman, Ülgen için hazırlanan armağanla göklere yükselmeyi temsil eden hareketler yapar. Böylece göğün on ikinci katına kadar çıkıp orada Ülgen'e kurban takdim eder, dualar okur. Sonra yeryüzüne inmeyi temsil eden hareketler yapar. Davulunu atıp gözlerini açar ve herkesle selâmlaşır. Âyinin üçüncü gününde kamin şerefine büyük bir ziyafet verilir. Kötü ruhlara karşı yapılan âyinlerde kamlar yer altına inip orada gördüklerini temsili olarak anlatırlar.

Eski Türkler'de bu büyük âyinler dışında ikinci dereceden âyinler de vardı. Bunlardan biri, yaygın özelliğe sahip "ıduk" hayvanının tanrı için salıverilmesidir. Kutsal sayılan bu hayvana kimse dokunamazdı. Cadı taşıyla yağmur yağdırma âyini de bu tür bir âyindi.

Aslında ilâhî ve evrensel iken millî bir din haline getirilen Yahudilik'te âyin Tanrı'ya ödenen bir borç, O'na karşı sevgi, saygı ve tâzim ifadesidir. Peygamberler âyinlerin öneminden ısrarla bahsetmişlerdir (Hezekiel, 40/48; Haggay, 1/2 vd.; Malaki, 1/8, 12, 14). Kutsal kitap teşkilatlanmış dinde âyinin esas olduğunu ifade etmekte, Tevrat (Tora) ahlâkî prensipler yanında ibadetle ilgili âyinleri de tesbit etmekte (Çıkış, 20/8-14; Levililer, 19/15-22) ve onları tek bir kanun altında toplamaktadır (Tesniye, 16/14). Kutsal kitapta ibadetin hem cemaatle hem de tek başına yapılabilceği belirtilir. Süleyman Mâbedi'nin inşasından sonraki devrede ibadet, Levililer'in nezâretinde büyük ölçüde âyinelere dayanmakta ve

ibadetin temelini kurban oluşturmak-taydı; ancak mâbedin yıkılışından sonra ibadetler, korolar, dua ve okuma âyinleri devamlı değişen bir gelişme göstermiştir.

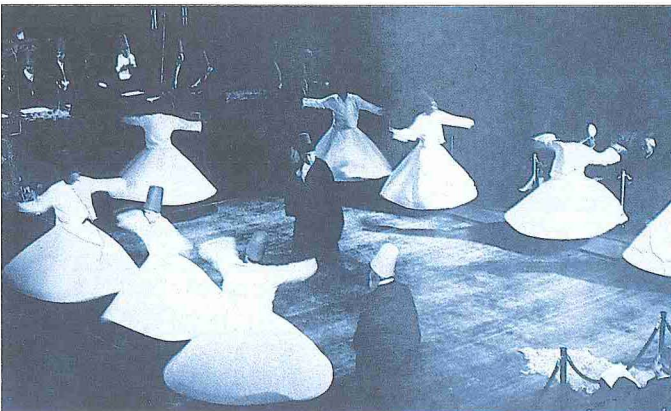
Yahudilik'te ibadet, öncelikle kutsal yerde yapılan faaliyet ve davranışları ifade etmekte, dindarlık kadar âyini de içine alan saygılı bir hayat olarak telakki edilmektedir. Tevrat'ın Tekvîn kitabında kurbanlar, temizlenmeler vb. âyin türündeki davranışlardan söz edilmektedir. Sürgün öncesinde âyinleri yönetmenin kralın işi olup olmadığı tartışmalı ise de (Levililer, 16), Levililer ve diğer rahip gruplarının âyinleri yürütmeye büyük ağırlıkları vardı. İkinci mâbed devresinde sabah ve akşam, ayrıca cumartesi (sebt) günü ve özel bayramlarda da kurban kesme âyini mevcuttu. Sürgün sonrası roş haşanahın (yeni yıl) onuncu günü olan yom kippurda (kefâret günü) başrahip şimdi artık yapılmayan birtakım âyinler idare ederdi.

Yahudilik'te âyin mâbedde olduğu gibi evlerde de yapılmaktadır. Kutsal kitaptan bölümler okuma, şarap ve yiyeceğe iştiraki gösteren davranışlar bu türdendir. Cemaatle ibadete en az on reşit erkeğin katılması gerekmektedir. Yahudilik'te günlük âyinlerin dışında haftalık ibadet olarak cumartesi âyini, yıllık âyinler olarak da roş haşanah, yom kippur, pesah (fışh), sukkot (çadırlar) gibi değişik âyinler, ayrıca evlilik, sünnet, cenaze âyinleri de yapılmaktadır. Bundan başka bir şehre girip çıkarken, yeni bir eve taşınırken veya bu evi döşerken, gök gürültüsü, şimşek, zelzele gibi tehlike arzeden durumlarda da âyin türünde çeşitli davranışlar yapılmaktadır.

Kefâret gününde dua ve kutsal kitap okuma âyini sinagogda yapılmakta, ayrıca yine bu günde "günah keçisi" âyini de bir keçiye İsrâil'in günahı yükletilerek çöle salıverilmek suretiyle icra edilmektedir. Fışh bayramının ilk günü akşamı, evde masa âyini dört kadeh şarap içilerek gerçekleştirilmekte, çadırlar bayramında ise boru ve borazanlar çalınmakta, meşaleler yakılmaktadır.

Hristiyanlık'ta en önemli sakramentlerden biri olan Evharistiya'dan (eucharistie: ekme-k-şarap âyini) kutsal günlerin kutlanışına kadar bütün törenlerde âyinlere yer verilir.

Hristiyanlık'ta âyin şeklindeki en eski ibadet son akşam yemeği kutlaması idi. Ancak bu konuda Ahd-i Cedîd'de tek bir kayıt vardır, o da yeterince açık değildir

Mevlevî
âyininin
bir görünüşü
(Süleyman
Erguner
fotoğraf
arşivi)

(bk. 1. Korintoslulara, 11/20-21, ayrıca bk. Matta, 26/26-29; Markos, 13/22-25; Luka, 22/17-21). Öte yandan vaftiz âyiniyle ilgili bir anlatım da yoktur. Bu hususta ilk yüzyılın sonlarından kalma *Didache* adlı eserde bulunan bir nâdir dua koleksiyonu hatırlanabilir.

İlk hristiyanlar günden güne yahudilere ait mâbede gidip ayrıca birlikte evlerinde ekmek kırıyorlar, yiyeceklerini paylaşıyorlardı (Resullerin İşleri, 2/46). Onların mâbede gitmeleri yasaklanınca kendi ibadet usulleri geliştirdi; bunlar son akşam yemeği ve vaftiz etrafında kümeleştiler. Vaftiz özde Yahudilik'ten gelmez. Hz. Yahya'nın Hz. İsa'yı vaftiz etmesiyle başlayan bu uygulama Hristiyanlık'ta bir yeniden doğuş olarak telakki edildi.

Hristiyanlık'ta sakramentlerle ilgili olarak yapılan âyinler pek geniş bir yer tutar. Ekmek-şarap âyiniinde Hz. İsa'nın hristiyanlara göre ölümünün sürekliliği canlandırılır. Hristiyanların kurban anlayışı da bu âyinde kendini gösterir. Hz. İsa **aslı günah***'ı gidermek ve böylece bütün insanlığı kurtarmak için kendini feda etmiştir. İşte ekmek-şarap âyini ile sadece Hz. İsa'nın son akşam yemeğinin hâtırası canlı tutulmuyor, aynı zamanda onun, "Bu benim etim, bu benim kanım" dediği ekmek ve şarabı alan hristiyanlar böylece onunla bütünleşmiş sayılıyorlar. Bütün bu âyinler kutsal hiyerarşiye dahil rahiplerce yürütülmekte ve onlar tarafından uygulanmaktadır. Papazlar âyinleri yürütürken her âyine göre özel renkleri bulunan kıyafetler giyerler. Âyinler korolu, müzikli, enstrümanlıdır. Papazın nerede tek başına âyini yürüteceği ve cemaatin nerede ona katılacağı tesbit edilmiştir. Âyinler genellikle papaz nezâretinde kilisede ve Kıtâb-ı Mukaddes'in belirli pasajları okunarak yürütülür. Her mezhebe göre uygulamada değişen âyin unsurları bulunur. Yeni hristiyan mezheplerinde papaz ve âyinin rolleri azaltılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de âyinle ilgili herhangi bir deyim mevcut olmadığı gibi fıkıh literatüründe âyin kavramına veya bunu karşılayan başka bir kelimeye de yer verilmemiştir. Ancak İslâmiyet'te cemaatle ibadete ayrı bir önem verilmekte, hatta bazı ibadetler cemaatle ifa edilebilmektedir. Bunun yanında semavî dinlerde tek başına ibadet şuuru İslâm'da en mükemmel noktasına ulaşmış, cemaatle yapılan ibadetlerde bile ferdi sorumluluk önemini korumuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

P. Dearmer, *The Parson's Handbook*, London 1957; DCR, s. 283, 293-297, 540, 564; IDB, II, 179; III, 857-867; IV, 879-903; Sedat Veyis Örnek, *Etnoloji Sözlüğü*, Ankara 1971, s. 75, 93, 204; E. F. Sharpe, *50 Key Words Comparative Religion*, London 1971, s. 55-56; D. G. Dix, *The Shape of the Liturgy*, London 1978, s. 1-11; Jacob Licht, "Liturgy", *EJd.*, XI, 392-404; a.m.f., "Prayer", *a.e.*, XIII, 978-989; Israel Abrahams, "Worship", *a.e.*, XVII, 621-624; Hugh Watt, "Eucharist", *ERE*, V, 540-570; E. N. Fallaer v.d.g., "Prayer", *a.e.*, X, 154-214; J. A. MacCulloch, "Sacraments", *a.e.*, X, 897-914; H. B. Alexander, "Worship", *a.e.*, XII, 752-811.

GÜNAY TÜMER

□ TASAVVUF. Tarikat mensuplarının ve Alevî-Bektaşî zümrelerin belli usuller çerçevesinde yaptıkları dinî tören ve zikir.

Âyin kelimesi, mutasavvıflara has bazı hal ve hareketleri ifade etmek için ilk defa İranlı mutasavvıflar tarafından kullanılmış, daha sonra Türk tasavvuf edebiyatına da geçmiştir. Araplar tarikat âyinlerine *hadra* (الحاضرة), *hafle* (الحفلة) (ihtifâl), bazan da *mevlid* (المولد) ve *urs* (العرس) gibi adlar vermişlerdir.

Sûfilerin bazı hareketlerine, sohbet ve semâ meclislerine, bu meclislerde görülen vecde gelme ve devran (raks, semâ) etme hallerine âyin (âyin-i ehlullah) denilmiş, kişiyi Allah'a yakınlaştırdığına inanılan bu âyinelere tarikatlarda büyük önem verilmiştir. Başlangıçtan beri çeşitli tasavvufî topluluklar birbirinden farklı âyin şekillerine sahip idiler. VI. (XII.) yüzyıldan itibaren tarikatlar ortaya çıktıktan sonra bu farklar daha belirginleşmeye başlamış ve her tarikat diğerinden ayrı bir zikir, usul ve âdâbı benimsemiştir. İlk zamanlarda semâ meclisi adı verilen tasavvufî toplantılara sonradan genel olarak âyin denilmiş, ancak her tarikat kendi âyinine özel bir isim vermekten de geri kalmamıştır. Meselâ Şazelîler âyinlerine "hadra", Mevlevîler "semâ", "âyin" veya "mukabele", Nakşibendîler "hatm-i hâcegân", Rifâîler "zikr-i kıyâm", Halvetîler "darb-ı esmâ", Celvetîler "nisf-ı kıyâm", Ayderûsîler "râtıb" demişlerdir.

Kâdiriyye, Şazelîyye, Mevlevîyye ve Nakşibendiyye gibi Sünnî tarikat mensupları hem şeriâtın emrettiği bütün ibadetleri ifa etmeye çalışırlar, hem de tarikatlarının gereği olan âyinleri icra ederler. Halbuki bazı Alevî ve Bektaşî zümrelerde namaz, oruç, zekât ve hac gibi şer'î ibadete rastlanmaz. Bunlarda

dinî ibadet ve merasim hemen hemen sadece âyinlerden ibarettir. Yahudi ve hristiyanların dinî merasimlerinin de Türkçe'de âyin kelimesiyle ifade edilmesi, şer'î esaslara bağlı tarikat mensuplarının bu terimi fazlaca kullanmalarını engellemiştir. Bununla beraber özellikle Mevlevîler'le benzeri bazı Sünnî tarikatların âyin kelimesini kullandığı görülmektedir. Âyinler geniş mânada, ilk müslümanlar arasında görülmeyen, çeşitli sebeplerle sonradan ortaya çıkan bazı dinî merasimler (bid'atlar) olarak telâkki edilebilir. Regaib, Berat ve Kadir geceleri gibi bazı kandillerde, ayrıca ölünün ruhunu şâdetmek maksadıyla düzenlenen mevlid merasimleri, ayrıca sünnet (hitan) düğünü gibi faaliyetler için âyin terimini kullanmak mümkün değildir.

Mevlevî mukabelesi esnasında okunan eserlere âyin dendiği gibi (aş. bk.), yine Mevlevîler'ce belirli bir zaman ve mekânla bağlı olmaksızın arzu üzerine yapılan zikir ve sohbet toplantısına da ayn-ı cem' (aynül'-cem') adı verilir (bk. MEVLEVÎ AYİNİ).

Şîî âyinlerinin en meşhuru, Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehid edildiği 10 Muharrem günü yapılan ve "âyin-i sükvârî" denilen matem âyiniidir. Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'e yardım edilmediğine çok üzülen Süleyman b. Surad adlı sahâbînin liderliğindeki Tevvâbîn fırkası mensupları 65 (684 - 85) yılında onun mezarına gelerek yirmi dört saat ağlayıp günahlarına tövbe etmişler, daha sonra intikamını almak için harekete geçmişlerdi. Bu olay âyin-i sükvârînin başlangıcı olmuştur. Âyin-i sükvârîye Şîî devletlerde büyük önem verilmiş, Büveyhîler'den Muizzüddeve zamanında 352 (963) yılının 10 Muharrem günü Bağdat'ta iş yerleri kapanmış, kadınlar üstlerini başlarını yırtmak ve ağıtlar yakmak suretiyle âyin yapmışlar ve bu olay Sünnîler'le Şîîler arasında bir çatışmaya bile sebep olmuştur. İranlılar da âyin-i sükvârîye büyük önem vermişlerdir. Osmanlılar kendi hâkimiyet alanına giren yerlerde yaşayan Şîîler'in bu âyini icra etmelerine müsaade etmiştir. Ancak II. Abdülhamid Şîîler'in bu âyini İstanbul'da sadece toplu olarak yaşadıkları Vâlide Hanı, Vezir Hanı ve Yıldız Hanı gibi yerlerde yapmalarına izin vermiş, II. Meşrutiyet'ten sonra âyinin aşırı ve kanlı bir şekilde icra edilen kısmı yasaklanmıştır.

Bazı Şîî âlimleri âyin-i sükvârînin bid'at olduğunu ve dinde yerinin bulunmadığını